

при плануванні та використанні відповідних заходів. І саме тому потрібно не формалізовано «сподіватися» на формалізовані кримінально-правові «інструментарії», а намагатися створювати їх необхідними і в той же час раціонально достатніми для виконання поставлених завдань та цілей.

УДК 341.98(043.2)

Стрельцова Є. Д., к.ю.н., доцент,
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова,
м. Одеса, Україна

МІЖНАРОДНА УНІФІКАЦІЯ ОКРЕМИХ ІНСТИТУТІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

В міжнародній практиці здійснення комерційної діяльності неминуче виникають питання, зв'язані з процесуальними проблемами розв'язання спорів, особливо, коли це стосується міжнародної підсудності та виконання судових рішень за кордоном. В цілому, успішне вирішення цих проблем можливе за допомогою міжнародного договору.

У зв'язку з цим звернемо увагу на нещодавні успішні результати діяльності Гаазької Конференції з міжнародного приватного права, за ініціативи якої була прийнята ціла низка міжнародних конвенцій з окремих аспектів процесуального права, зокрема: пророгаційної угоди та визнання та виконання іноземних судових рішень. Ця проблематика уявляється актуальною, тому що донині не існувало універсального міжнародного договору, який б регламентував відповідні відносини, до того ж Україна вживає активних заходів для приєднання до світових та європейських інтеграційних процесів в цій сфері.

Отже, 30 квітня 2005 р. було прийнято Конвенцію про угоди про вибір суду (далі – Конвенція 2005 р.), для врегулювання питань взаємного визнання і виконання іноземних судових рішень, винесених у комерційних справах, на підставі угоди про вибір суду. Конвенція вступила в силу для країн Європейського Союзу та Мексики 1 жовтня 2015 р. Україна підписала Конвенцію 21 березня 2016 р. [1].

Конвенція має за мету сприяння міжнародній торгівлі та інвестиціям шляхом визначення єдиного стандарту в питаннях юридичної сили та обов'язковості угод про виключний вибір суду для розв'язання спорів, що виникли з зовнішньоекономічних договорів або у зв'язку з ними.

Сфера дії Конвенції охоплює лише «міжнародні справи щодо виключних угод про вибір суду у цивільних чи комерційних справах» (ч. 1 ст. 1). При цьому для цілей регулювання пророгаційних угод міжнародними не вважаються справи, у яких сторони є резидентами однієї Договірної Держави та якщо відносини сторін, а також інші елементи, що

стосуються спору, незалежно від місцезнаходження обраного суду, пов'язані тільки з цією Державою (ч. 2 ст. 1). Водночас, відповідно до ч. 3 ст. 1 для цілей визнання та виконання іноземних судових рішень факт винесення рішення іноземним судом робить справу міжнародною, але ст. 20 передбачає право держав-учасниць робити застереження проневизнання та невиконання іноземних рішень у таких випадках.

У зв'язку з цією Конвенцією слід звернути увагу на ще одну ініціативу Гаазької конференції, започатковану у 1992 р. - так званий «Judgment Project», який представляє собою систему заходів, спрямованих на розробку Проекту та у подальшому - прийняття міжнародної конвенції про визнання та виконання іноземних судових рішень (далі – Проект Конвенції), яка тісно зв'язана та по багатьом положенням співпадає з положеннями Конвенції 2005 р. Наразі до міжнародного обговорення представлений черговий варіант Проекту Конвенції від листопаду 2017 р. [2].

Основна ідея Проекту майбутньої конвенції зводиться до того, що доступ до правосуддя, зниження фінансових, часових витрат і ризиків тощо уможливується через визнання та виконання судового рішення, винесеного судом певної держави, в іншій державі, де знаходиться боржник або його майно, що практично має задовольнити вимоги кредитора за зобов'язанням. Проект Конвенції передбачає дієву систему визнання та виконання іноземних судових рішень з цивільних та комерційних справ у державах-учасниках за умови дотримання вимог, включених до переліку підстав для визнання та виконання судових рішень (ст. 5), а також встановлює підстави відмови у їх визнанні чи виконанні (ст. 7).

Не маючи за мету детальний аналіз Конвенції 2005 р. та Проекту Конвенції про судові рішення 2017 р. (їхні положення, деякі з котрих є дискусійними, заслуговують окремого дослідження), зазначимо, що наявність міжнародних договорів створює базу для правової визначеності, є важливим дієвим механізмом реалізації процесуальних прав і захисту інтересів усіх учасників міжнародного комерційного обороту.

Ратифікація Україною Конвенції 2005 р. і у перспективі – майбутньої конвенції про судові рішення стане важливим кроком на шляху її інтеграції в європейське та світове торгово-інвестиційне середовище. Однак належна імплементація міжнародних договорів потребує детального аналізу та перегляду діючого внутрішнього законодавства України, зокрема, положень Закону України «Про міжнародне приватне право», Цивільного процесуального та Господарського процесуального кодексів України.

Література

1. Convention on Choice of Court Agreements, 30 June 2005 [Електронний

ресурс] – Режим доступу: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=98>

2. Special Commission on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments (13-17 November 2017). November 2017 Draft Convention (Text of the Working Document № 236 E revised) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://assets.hcch.net/docs/2f0e08f1-c498-4d15-9dd4-b902ec3902fc.pdf>

УДК 343.98:343.4 (043.2)

Таран О. В., д.ю.н., с.н.с.,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ЄСПЛ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ПРАЦІ

Огляд практики ЄСПЛ у частині рішень, що містять позицію Суду, за результатами розгляду скарг, які стосувались порушень прав людини на безпечні і здорові умови праці (кримінальна відповідальність), показав, що такі рішення є малочисельними: *Öneryıldız v. Turkey*; *Vilnes and others v. Norway*; *Brincat and others v. Malta*; *Budaeva and others v. Russia*; *Kolyadenko and others v. Russia*; *Kosmata v. Ukraine*.

Відтак, зважаючи на невелику кількість справ та нетривалу судову практику, можна сказати, що безпека виробництва (охорона праці, техніка безпеки) – відносно новий предмет розгляду у ЄСПЛ, а тому заслуговує на особливу увагу.

Розглянемо декілька прикладів.

Встановлено, що на формування змісту правових позицій Суду впливають особливості кримінально-правової регламентації відповідальності за порушення прав людини у сфері безпеки виробництва у різних країнах, а також механізмів встановлення та відшкодування шкоди внаслідок нещасних випадків. У справі Коляденко та інші проти Росії зазначено, що Суд повинен розглянути специфічні обставини справи з урахуванням, серед іншого, законності дій влади, внутрішнього процесу ухвалення рішень, включаючи відповідні розслідування і аналіз, а також складність питання. У п. 159 згаданого рішення йдеться про те, що якщо право на життя або особисту недоторканість не було умисним (нещасний випадок – авт.), позитивний обов'язок з створення ефективної судової системи не обов'язково передбачає кримінальне провадження у кожному разі і може бути виконано, якщо постраждалим було забезпечено доступ до цивільних, адміністративних або дисциплінарних засобів правового захисту. Утім, що стосується аспекту небезпечних видів діяльності, Суд вважає необхідним проведення офіційного кримінального розслідування, оскільки органи державної влади іноді є єдиними компетентними